

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1049

Vragen van het lid **Azarkan** (DENK) aan de Minister en Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *het bericht «Undercover naar de moskee: geheim onderzoek naar islamitische organisaties»* (ingezonden 27 oktober 2021).

Antwoord van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 10 december 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 719.

Vraag 1

Bent u bekend met het nieuwsbericht «Undercover naar de moskee: geheim onderzoek naar islamitische organisaties» van de NRC¹?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u bekend met het feit dat in zeker tien gemeenten aan een privaat onderzoeksbureau de opdracht is gegeven moskeeën en andere islamitische organisaties in de stad heimelijk door te lichten?

Antwoord 2

Ik ben bekend met de onderzoeken, zogenoemde krachtenveldanalyses, die gedaan zijn door het onderzoeksbureau (Nuance door Training en Advies, NTA). Omdat de precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA, kan ik geen uitspraken doen over de vraag of er onrechtmatige onderzoeksmethodieken hebben plaatsgevonden. Ik verwijs u daarbij ook naar mijn brief van 26 oktober jl².

Vraag 3

Wat vindt u van het feit dat onderzoekers in verschillende gemeenten zich voordeden als bezoekers en de overheid rapporteerden tot in detail over de gang van zaken binnen gebedshuizen en andere islamitische organisaties? Kunt u dit toelichten?

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/15/undercover-naar-de-moskee-hoe-gemeenten-al-jaren-een-bedrijf-inhuren-om-heimelijk-islamitische-organisaties-te-onderzoeken-a4061964>

² Kamerstuk 30 821, nr. 155

Antwoord 3

Ik verwijs naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Wat vindt u van het feit dat de onderzoekers van Nuance door Training & Advies (NTA), in opdracht van de gemeenten, naar islamitische organisaties zijn gegaan om daar gevoelige informatie te verzamelen zonder zichzelf kenbaar te maken? Kunt u dit toelichten?

Antwoord 4

Ik verwijs naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 5

Erkent u, net als de privacy-toezichthouder Autoriteit Persoonsgegevens (AP), dat alleen in uitzonderlijke gevallen en onder strikte voorwaarden gemeenten iemand mogen volgen of een profiel mogen opstellen over een inwoner, net als dat gemeenten gegevens als godsdienst en afkomst niet zomaar mogen verwerken in een rapport? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Ja, het kabinet hecht sterk aan een zorgvuldige en doeltreffende bescherming van persoonsgegevens en de persoonlijke levenssfeer. Een inbreuk op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is op grond van artikel 8 EVRM en jurisprudentie van het EHRM alleen onder strenge voorwaarden geoorloofd waaronder invulling van het criterium dat een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer «noodzakelijk moet zijn in een democratische samenleving».

Vraag 6

Erkent u dat de Nationaal Coordinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) de gemeenten in contact bracht met NTA, het bedrijf dat undercover onderzoek uitvoerde? Zo nee, wie heeft de gemeenten in contact gebracht met de NTA?

Antwoord 6

NTA is één van de partijen die door de NCTV is aangedragen om de inhoudelijke kennis van lokale partners te verbeteren. NTA beschikt over specialistische kennis die binnen (maar ook buiten) de Nederlandse overheid schaars is, maar wel noodzakelijk in het kader van de preventie radicalisering.

Vraag 7

Deelt u de mening dat het niet ethisch correct is als overheidsinstantie een particulier bureau in te schakelen voor het uitbesteden van overheidstaken, die onrechtmatig gegevens verwerkt en burgerrechten schendt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Over de rechtmatigheid van de uitgevoerde onderzoeken kan ik geen uitspraken doen omdat precieze afspraken over de uitvoering van krachtenveldanalyses door NTA zijn gemaakt tussen gemeenten en NTA. Ik constateer in algemene zin dat er situaties zijn waarin overheidstaken uitbesteed worden aan private partijen en dat uitvoering van die taken altijd conform wet- en regelgeving hoort plaats te vinden.

Vraag 8

Erkent u dat deze gemeenten onrechtmatige gegevens hebben verwerkt en daarmee burgerrechten hebben geschonden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

De Autoriteit Persoonsgegevens is aangewezen als toezichthouder op de AVG en de uitvoeringswet AVG (UAVG). De beoordeling van de rechtmatigheid van verwerking van persoonsgegevens door gemeenten is aan deze toezichtshouder. Ik verwijs hierbij ook naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 9

Hoe heeft de NTA privégegevens van islamitische inwoners van een gemeente verzameld? Heeft de NTA gebruik gemaakt van burgerinfiltranten om onderzoek uit te voeren? Zo ja, bent u bekend met het feit dat bij gebruik van burgerinfiltranten voldaan moet zijn aan de vereisten in artikel 126w van het wetboek van Strafvordering? Zo ja, erkent u dat hieraan niet voldaan is?

Antwoord 9

Ik ben bekend met artikel 126w van het wetboek van Sv en de daarin genoemde vereisten. De toetsing van de werkwijze van NTA is aan de opdrachtgever en aan de Autoriteit Persoonsgegevens als toezichthouder op de AVG en de uitvoeringswet AVG (UAVG). Ik verwijs hierbij naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 10 en 11

Heeft u afgelopen jaren signalen opgevangen of doorgekregen die doen vermoeden dat sprake is van een heimelijk onderzoek door gemeenten naar moskeeën? Zo ja, waarom heeft u niet aan de bel getrokken? Bent u bekend met het feit dat de NCTV al sinds 2017 weet, dat gemeenten particuliere onderzoekers de moskee insturen om daar heimelijk informatie in te winnen en dat hier grote risico's aan kleven? ³

Antwoord 10 en 11

Uit naslag is niet gebleken van signalen over heimelijke onderzoeken door gemeenten. De NCTV heeft mij na het verschijnen van het artikel over twee nota's geïnformeerd die openbaar zijn gemaakt bij het versturen van een brief over het NRC-artikel aan uw Kamer⁴. Deze nota's uit 2017 gaan over de inhuur van externe expertise ten behoeve van de aanpak van radicalisering en extremisme. Hierbij zijn mogelijke risico's geïnventariseerd op het gebied van aanbestedingsregels, privacywetgeving en gehanteerde methodieken en zijn voorstellen gedaan voor mitigerende maatregelen. Deze nota's zijn binnen de NCTV besproken. Ik heb geconstateerd dat de gemeenten nadrukkelijker gewezen hadden kunnen worden op de vragen die binnen de NCTV leefden over gehanteerde werkwijze door externe partijen, evenals op de beperkingen volgend uit de privacywetgeving voor lokale opdrachten voor analyses. Daar doet niet aan af dat de gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor de besteding van de gelden, en dat er duidelijke bepalingen werden opgenomen over het werken conform wet- en regelgeving.

Vraag 12

Bent u bekend met het feit dat de NCTV vreesde voor «radicalisering of anti-overheidssentimenten» als de onderzoeksmethode bekend zou worden? Zo ja, wat vindt u hier van?

Antwoord 12

U refereert hiermee aan een interne nota van de NCTV waaruit blijkt dat in 2017 vragen bestonden over de rechtmatigheid van de gebruikte onderzoeksmethoden, mogelijke overtreding van de privacywetgeving maar ook over eventuele negatieve gevolgen van het gebruik van deze methoden. Er zijn voorstellen gedaan voor mitigerende maatregelen. In die periode was de inhuur van externe expertise voor dit beleidsdomein voor de NCTV en gemeenten relatief nieuw hetgeen nadere reflectie vergde. Ook de voorbereidingen op de juridische wijzigingen door de komst van de AVG in 2018 maakte dat er behoefte was aan reflectie. De NCTV heeft mij na het verschijnen van het NRC artikel over de inhoud van de interne nota's geïnformeerd zoals ik nader heb toegelicht in mijn brief van 26 oktober jl. Ik begrijp de onrust die is ontstaan binnen de islamitische gemeenschap na het verschijnen van de NRC-berichtgeving. Het heeft voor mij prioriteit om te blijven investeren in de opgebouwde relatie met de islamitische gemeenschappen en de vertrouwensband te herstellen. Hiertoe heb ik samen met SZW een goed gesprek gehad met het Contactorgaan Moslims en Overheid

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/21/nctv-waarschuwde-voor-de-risicos-van-het-undercover-onderzoeken-van-moskeeen-a4062675>

⁴ Kamerstuk 30 821, nr. 155

(CMO). Ik zal midden december een vervolgesprek hebben waarbij ook meer islamitische organisaties aansluiten. Daarnaast ben ik voornemens om een bijeenkomst met jongeren te organiseren. Deze bijeenkomsten zal ik samen met de Minister van SZW bijwonen.

Vraag 13

Kunt u uitleggen wat de algemene aanleiding is geweest dat alle gemeenten massaal zijn overgegaan tot het onwettelijk en heimelijk uitvoeren van onderzoeken in moskeeën?

Antwoord 13

De precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses zijn gemaakt tussen gemeenten en NTA. Het was en is voor die gemeenten waar de problematiek het meest prangend is, belangrijk om de bredere context van radicalisering in beeld te hebben teneinde beter te kunnen onderscheiden welke personen radicaliseren en wie vatbaar zijn. Daarnaast is het wenselijk om de omgeving in beeld te hebben om die te kunnen betrekken bij interventies gericht tegen radicalisering of het stimuleren van de weerbaarheid daartegen. Samenwerking met de islamitische gemeenschappen is dan ook van groot belang. Daarbij is het nodig dat overheden samenwerken met betrouwbare partners uit de gemeenschappen. Ik heb begrepen dat de analyses van NTA waar in de berichtgeving naar wordt verwezen, dienen als vertrekpunt voor het opbouwen van netwerken en duurzame samenwerkingsrelaties met de islamitische gemeenschap, het identificeren van betrouwbare samenwerkingspartners en het herkennen van risico's en signalen van radicalisering in die gemeenten waar de problematiek speelt. De krachtenveldanalyses hebben nadrukkelijk nooit het doel gehad om gemeenschappen te controleren en zijn ook niet opgesteld vanuit wantrouwen jegens de moslimgemeenschap als geheel.

Vraag 14

Kunt u aangeven wie de centrale opdrachtgever is geweest om heimelijk onderzoek uit te voeren in islamitische organisaties? Welke gemeente heeft hier het voortouw in genomen? Waar kwam dit initiatief oorspronkelijk vandaan?

Antwoord 14

Er is geen sprake van een centrale opdrachtgever. Elke gemeente heeft onafhankelijk van elkaar bepaald of zij een krachtenveldanalyse uit wilde voeren. De concrete aanleiding voor en doel van de analyses kunnen verschillen per gemeente. Op de vraag of er sprake is geweest van heimelijke onderzoeken verwijs ik naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 15 en 16

Hoeveel en welke gemeenten hebben in de afgelopen jaren de NTA ingehuurd om islamitische organisaties te onderzoeken, onder uw verantwoordelijkheid?

Over een periode van hoeveel jaar is per gemeente gespioneerd in de moskeeën?

Antwoord 15 en 16

De krachtenveldanalyses zijn gemaakt onder verantwoordelijkheid van de gemeenten die daartoe opdracht hebben gegeven. Wel is er sprake van financiering van deze krachtenveldanalyses middels de Versterkingsgelden. Sinds 2016 stelt het kabinet jaarlijks ongeveer 7,5 miljoen Versterkingsgelden beschikbaar voor gemeenten ten behoeve van de lokale aanpak. Deze gelden maken deel uit van een brede versterking van de contraterrore partners zoals aangekondigd in 2015.⁵ Deze Versterkingsgelden hebben als doel de gemeenten te ondersteunen in het bestrijden en verzwakken van extremistische bewegingen in Nederland, het voorkomen van nieuwe aanwas en het tegengaan van radicalisering. Binnen de lokale integrale aanpak hebben gemeenten een regierol en leggen daarvoor verantwoording af aan hun eigen gemeenteraden.

⁵ Kamerstuk 29 754, nr. 302

Uit een nadere zoekslag is gebleken dat tussen 2016 en 2021 vanuit de Versterkingsgelden 12 aanvragen door gemeenten voor het uitvoeren van krachtenveldanalyses zijn toegekend voor tenminste 421.085 euro. Ik verwijs u hierbij ook naar mijn brief aan uw Kamer van vandaag.

Omdat de precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA, kan ik geen uitspraken doen over de gebruikte onderzoeksmethodieken of een uitsplitsing geven per gemeente. Burgemeesters in de verschillende gemeenten hebben hierover hun raden geïnformeerd.

Vraag 17 en 18

Kunt u een overzicht geven welke moskeeën zijn bespioneerd?

Kunt u een overzicht geven welke andere islamitische organisaties zijn bespioneerd?

Antwoord 17 en 18

Zoals opgemerkt in het antwoord op vraag 2 ben ik niet op de hoogte van de afspraken die zijn gemaakt tussen gemeenten en NTA. Over wat mij daarover is verteld verwijs ik naar mijn brief van 26 oktober jl.⁶ Voor het aantal aanvragen dat door gemeenten is gedaan voor de versterking van inhoudelijke expertise waar de krachtenveldanalyse een onderdeel van uitmaken, verwijs ik u naar het antwoord op vraag 15.

Vraag 19

Kunt u uitleggen op basis van welke gronden, bij elke moskee of islamitische organisatie, is besloten tot een heimelijk onderzoek over te gaan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 19

Zie antwoord vraag 13 en 14.

Vraag 20 en 21

Kunt u uitleggen waarom onderzoek werd gedaan naar de privélevens en achtergronden van de leden van islamitische instellingen? Kunt u uitleggen waarom het relevant is te rapporteren wat de betrokken bestuurders, imams en docenten studeerden, wie van wie familie is en met wie ze ruzie hebben? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 20 en 21

Mij is verteld dat in algemene zin de analyses van NTA waar in de berichtgeving naar wordt verwezen dienen als vertrekpunt voor het opbouwen van netwerken en duurzame samenwerkingsrelaties met de islamitische gemeenschap, het identificeren van betrouwbare samenwerkingspartners en het herkennen van risico's en signalen van radicalisering in die gemeenten waar de problematiek speelt. De krachtenveldanalyses hebben nadrukkelijk nooit het doel gehad om gemeenschappen te controleren en zijn ook niet opgesteld vanuit wantrouwen jegens de moslimgemeenschap als geheel.

Vraag 22

Kunt u uitleggen waarom sommige gemeenten onderzoek hebben laten uitvoeren naar islamitische inwoners in die gemeente? In hoeveel gemeenten is dit gebeurd?

Antwoord 22

Zie antwoord vraag 7, 13 en 15

Vraag 23

Is de grootschalige verzameling van data van islamitische organisaties door de NTA een manier om toezicht op het gebruik van gegevens, zoals vastgelegd in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, te omzeilen door gemeenten?

⁶ Kamerstuk 30 821, nr. 155.

Antwoord 23

Ten eerste is het niet aan mij om te oordelen over het toepassingsbereik van de Wiv. Daarnaast kan ik ook geen uitspraken doen over de vraag of er onrechtmatige onderzoeksmethodieken hebben plaatsgevonden. Ik verwijs u hiervoor naar het antwoord op vraag 2.

Vraag 24

Hoeveel rapporten zijn toegestuurd naar de NCTV, naar aanleiding van het onderzoek naar islamitische organisaties?

Antwoord 24

De NCTV heeft de afgelopen jaren niet standaard krachtenveldanalyses ontvangen die in opdracht van gemeenten zijn uitgevoerd. Uit naslag naar aanleiding van de recente berichtgeving blijkt dat medewerkers van de NCTV de afgelopen jaren in ieder geval acht krachtenveldanalyses en enkele vergelijkbare analyses hebben ontvangen, zoals ook toegelicht in mijn brief van 26 oktober jl.⁷

Vraag 25

Deelt u de mening dat de NCTV een zorgwekkend verleden heeft van inbreuken op grondrechten? Is de NCTV toe aan een herijking van taken, betere controle en betere juridische fundering? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 25

De NCTV verwerkt op basis van specifieke wetgeving persoonsgegevens voor een aantal taken, zoals taken inzake bewaken en beveiligen in de Politiewet en het opleggen van maatregelen op grond van de Tijdelijke Wet Bestuurlijke Maatregelen Terrorismebestrijding. Andere taken zijn onder meer terug te vinden in de Luchtvaartwet of Paspoortwet. Daarbij is de NCTV namens de Minister van JenV belast met de uitvoering van deze wettelijke bevoegdheden.

Wel is het zo dat de NCTV in 2020 is gaan kijken of de tot dan toe gehanteerde juridische grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens verstevigd zou moeten worden door de introductie van een grondslag in een formele wet. De NCTV is met de start van het project Taken en Grondslagen in februari 2020 een weg ingeslagen die ik nog steeds onderschrijf: de organisatie toekomstbestendig maken en de taken en grondslagen juridisch beter verankeren en versterken. Mede gelet op de aangenomen motie van het lid Michon-Derkzen tijdens het debat van 15 juni 2021 om met spoed met een bijzondere wettelijke grondslag te komen voor de NCTV om persoonsgegevens te verwerken voor de uitvoering van zijn bestaande analyse- en coördinatietaken, heb ik de hoogste prioriteit gegeven aan het aangekondigde voorstel voor een Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid. Dit wetsvoorstel is inmiddels naar uw Kamer gestuurd. De taken opgenomen in dit wetsvoorstel en de daarmee gepaard gaande verwerking van (bijzondere) persoonsgegevens zien enerzijds op het coördineren van de (uitvoering van) het beleid en de daarbij te nemen maatregelen op het terrein van terrorismebestrijding en nationale veiligheid en anderzijds op de taak om zogeheten fenomeenanalyses te maken en te delen met de daartoe geautoriseerde partijen. Beide taken vinden plaats in het kader van het verhogen van de weerbaarheid ten aanzien van terrorismebestrijding en de bescherming van de nationale veiligheid. De behandeling van het wetsvoorstel betekent dat ik met uw Kamer daarover in alle openheid het debat kan voeren. Inmiddels heeft uw Kamer het wetsvoorstel controversieel verklaard.

Vraag 26

Zijn ook andere religieuze organisaties, buiten de moskeeën om, onderworpen aan spionage door de gemeenten? Zo ja, welke?

⁷ Kamerstuk 30 821, nr. 155.

Antwoord 26

Deze vragen kan ik niet beantwoorden omdat gemeenten opdrachtgever zijn van de krachtenveldanalyses en afspraken over focus en onderzoeksmethoden tussen opdrachtgever en opdrachtnemer worden gemaakt.

Vraag 27

Waarom is gekozen voor de NTA, voor het uitvoeren van deze heimelijke onderzoeken naar islamitische organisaties?

Antwoord 27

De precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses zijn gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA.

NTA is een particulier advies- en onderzoeksbureau dat opdrachten uitvoert voor verschillende partners in het sociale en veiligheidsdomein. Het is één van de partijen die door de NCTV is aangedragen om de inhoudelijke kennis van lokale partners te verbeteren. NTA beschikt over specialistische kennis die nodig en schaars is binnen (maar ook buiten) de Nederlandse overheid.

Vraag 28 en 29

Welke andere organisaties zijn benaderd voor het uitvoeren van onderzoeken naar islamitische organisaties?

Zijn ook andere islamitische organisaties, bijvoorbeeld islamitische scholen of verenigingen, onderworpen aan spionageactiviteiten door de gemeenten? Zo ja, welke?

Antwoord 28 en 29

Gemeenten zijn opdrachtgever van de krachtenveldanalyses en deze vraag kan ik daarom niet beantwoorden.

Vraag 30 en 31

Kunt u toelichten hoeveel belastinggeld in totaal is gemoeid met de inzet van spionageactiviteiten binnen de moskeeën? Uit welk budget uit de begroting is dit gehaald? Kunt u de kosten ook uitsplitsen naar gemeente?

Wie is verantwoordelijk voor het toezicht op de verzamelde data door de NTA? Wie is verantwoordelijk voor het toezicht houden op de gemeenten, in het kader van het uitvoeren van onderzoek in islamitische organisaties?

Antwoord 30 en 31

Ervan uitgaande dat de AVG van toepassing is op zowel NTA als gemeenten en niet een andere wettelijke regeling voor de bescherming van persoonsgegevens geldend is, is de AP de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die toezicht houdt op de naleving van de AVG. De binnen een gemeente aangestelde functionaris gegevensbescherming (FG) ziet intern bij de gemeente toe op het beheer van de persoonsgegevens en heeft in voorkomende gevallen contact met het AP.

Vraag 32

Zijn andere partijen betrokken bij dit spionage schandaal buiten NTA, NCTV en de gemeenten? Zo ja, welke?

Antwoord 32

Omdat gemeenten opdrachtgever zijn van de krachtenveldanalyses heb ik geen informatie over de eventuele betrokkenheid van andere partijen.

Vraag 33

Met wie is de onwettig opgehaalde informatie, over de betreffende moskeeën en moskeebestuurders, gedeeld?

Antwoord 33

Gemeenten zijn de opdrachtgever en NTA is opdrachtnemer van de krachtenveldanalyses en zij bepalen met wie zij informatie delen. Zie ook antwoord vraag 17, 18 en 24.

Vraag 34

Hoeveel ambtenaren hebben toegang gekregen tot de gegevens, verkregen uit het onderzoek naar islamitische organisaties?

Antwoord 34

Gemeenten zijn de opdrachtgever en NTA de opdrachtnemer van de krachtenveldanalyses en zij bepalen met wie zij informatie delen. Uit naslag naar aanleiding van de recente berichtgeving blijkt dat medewerkers van de NCTV de afgelopen jaren in ieder geval acht krachtenveldanalyses en enkele vergelijkbare analyses hebben ontvangen.⁸

Vraag 35

Hoe is gewaarborgd dat de heimelijk opgehaalde informatie niet voor oneigenlijke doeleinden is of wordt ingezet?

Antwoord 35

Gemeenten dragen er zelf zorg voor dat opdrachtverstrekking en de besteding van de Versterkingsgelden conform wet- en regelgeving plaatsvindt. Dit wordt ook uitdrukkelijk als voorwaarde gesteld bij de toekenning van Versterkingsgelden. Gemeenten zullen hier bij de toekenning van Versterkingsgelden voor 2022 extra op worden geattendeerd.

Ik beschik niet over informatie wat gemeenten specifiek met de informatie uit de krachtenveldanalyses hebben gedaan. In algemene zin hebben gemeenten de analyses van NTA waar in de berichtgeving naar wordt verwezen gebruikt als vertrekpunt voor het opbouwen van netwerken en duurzame samenwerkingsrelaties met de islamitische gemeenschap, het identificeren van betrouwbare samenwerkingspartners en het herkennen van risico's en signalen van radicalisering in die gemeenten waar de problematiek speelt. De krachtenveldanalyses hebben nadrukkelijk nooit het doel gehad om gemeenschappen te controleren en zijn ook niet opgesteld vanuit wantrouwen jegens de moslimgemeenschap als geheel.

Waar het gaat om de acht krachtenveldanalyses en enkele vergelijkbare analyses die een beperkt aantal medewerkers van de NCTV de afgelopen jaren heeft ontvangen geldt dat deze analyses enkel gebruikt zijn voor beleidsmatige ondersteuning bij de verdere lokale aanpak in de betreffende gemeente. De krachtenveldanalyses zijn, voor zover thans uit grondig onderzoek naar voren komt, niet gebruikt ten behoeve van het opstellen van analyseproducten van de NTCV.

Vraag 36

Kunt u garanderen dat de informatie niet met derden, zoals de politie of de belastingdienst, is gedeeld? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 36

De informatie die door de NCTV is ontvangen is voor zover bekend niet gedeeld met derden. De NCTV is daarbij geen eigenaar van deze informatie en beschikt niet over een grondslag op basis waarvan deze informatie gedeeld mag worden.

Voor zover het gaat om het delen van informatie door gemeenten en NTA heb ik hier geen zicht op. Gemeenten zijn de opdrachtgever van de krachtenveldanalyses en NTA is de opsteller van de analyse. Gemeenten en NTA bepalen of en zo ja, met welke partijen zij de informatie die voortkomt uit de krachtenveldanalyses delen.

Vraag 37

Is nog steeds sprake van het verzamelen van data van islamitische organisaties door de NTA of door andere onderdelen van Justitie en Veiligheid? Is het programma nu definitief stopgezet? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u dit aantonen?

Antwoord 37

NTA is geen onderdeel van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Er zijn geen onderdelen van het ministerie die structureel en heimelijk data verzamelen over islamitische organisaties. Als u met uw vraag doelt op de werkzaamheden van de NCTV, verwijs ik u naar het antwoord op vraag 25. Er is geen sprake van een programma, maar van gemeenten die een aanvraag doen binnen de Versterkingsgelden voor het uitvoeren van een

⁸ Kamerstuk 30 821, nr. 155.

krachtveldanalyse. Hiervoor verwijs ik u naar mijn brief van 26 oktober jl. In de toekenningsbrief van de Versterkingsgelden aan gemeenten staat opgenomen dat bij het inhuren van en samenwerken met externe partijen deze partijen hun werkzaamheden conform geldende wet- en regelgeving dienen uit te voeren.

Vraag 38

Deelt u de mening dat alle data die inmiddels verzameld is ogenblikkelijk vernietigd moeten worden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 38

Indien er sprake is van onrechtmatige verzamelde data, of methodes die in strijd zijn met wet- en regelgeving dient deze data inderdaad zo snel mogelijk vernietigd te worden. De krachtveldanalyses die door de NCTV zijn ontvangen zijn verwijderd uit het primaire proces, mede in het licht van het lopende traject van de grondslagen van de verwerking van persoonsgegevens door de NCTV.

De binnen een gemeente aangestelde functionaris gegevensbescherming (FG) ziet intern bij de gemeente toe op het beheer van de persoonsgegevens en de naleving van de AVG en heeft in voorkomende gevallen contact met het AP. Het is niet aan mij om hier een oordeel over te geven, de AP is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die toezicht houdt op de naleving van de AVG.

Vraag 39

Deelt u de mening dat de overheid en de gemeenten door de kwestie een vertrouwensschuld hebben in te lossen naar de imams en moskeebesturen en dat dus alles in het werk gesteld moet worden de vertrouwensbreuk te herstellen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 39

Sinds 2014 is door verschillende ministeries en maatschappelijke partners zoals moskeebesturen en koepelorganisaties nauw samengewerkt met gemeenten bij het opzetten van een stevige en brede aanpak in het tegengaan van radicalisering, extremisme en terrorisme. Ik begrijp dat de berichtgeving heeft gezorgd voor onrust binnen de islamitische gemeenschappen.

Er is de afgelopen jaren sprake geweest van goede betrokkenheid vanuit de islamitische gemeenschappen. Ik vind het belangrijk dat die samenwerking wordt gecontinueerd. Het is zaak de komende jaren voort te bouwen op deze fundamenten. De basis moet op orde blijven en een consistente aanpak geborgd. Waakzaamheid blijft geboden en onze onverminderde inzet blijft van essentieel belang. Ik heb een goed gesprek gehad met het CMO en zal midden december een vervolgesprek hebben waarbij ook meer islamitische organisaties aansluiten. Daarnaast ben ik voornemens om een bijeenkomst met jongeren te organiseren.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal tevens bezien welke lessen getrokken kunnen worden uit de gehanteerde werkwijze en suggesties doen in samenwerking met maatschappelijke partners. Hierover is SZW met vertegenwoordigers van islamitische organisaties in gesprek.

Betrokkenheid van de islamitische gemeenschap blijft onmisbaar in dit kader. Ik hoop de komende tijd het vertrouwen van deze gemeenschap te herstellen zodat de nauwe samenwerking met hen, die zo cruciaal is in de uitvoering van de aanpak, kan worden voortgezet. De Nederlandse overheid en de moslimgemeenschap hebben immers een gedeeld belang: het tegengaan van radicalisme, extremisme en terrorisme, ongeacht de ideologische of religieuze achtergrond van deze verschijnselen.

Vraag 40 en 41

Bent u bereid onmiddellijk excuses aan te bieden aan de desbetreffende organisaties die onrechtmatig onderzocht zijn? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid de islamitische organisaties, die hierdoor zijn geraakt en waarvan de burgerrechten zijn geschonden, te compenseren? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe?

Antwoord 40 en 41

Ik begrijp de onrust die is ontstaan naar aanleiding van de berichtgeving. In bijna alle betrokken gemeenten heeft de burgemeester een debat gevoerd met de Gemeenteraad over deze kwestie. Daarnaast hebben er in de gemeenten indringende gesprekken plaatsgevonden met de islamitische gemeenschappen. Ook ik zal mij inzetten om het vertrouwen te herstellen. Zoals aangegeven in vraag 39 heb ik hierover een goed gesprek gehad met het CMO en zal ik midden december een vervolggесprek hebben waarbij ook meer islamitische organisaties aansluiten. Daarnaast ben ik voornemens om een bijeenkomst met jongeren te organiseren.

Vraag 42

Bent u bereid met onmiddellijke ingang straffend op te treden in het geval gemeenten doorgaan met deze onrechtmatige gang van zaken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 42

Het is niet aan mij om straffend op te treden, de AP is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die toezicht houdt op de naleving van de AVG.

Vraag 43

Welke beleidsmatige inspanningen wilt u doen om spionageactiviteiten van gemeenten in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 43

Ofschoon de verantwoordelijkheid voor de besteding van de Versterkingsgelden bij de gemeenten ligt, heb ik in mijn brief van 26 oktober jl. geconstateerd dat de gemeenten nadrukkelijker gewezen hadden kunnen worden op de vragen die binnen de NCTV leefden over gehanteerde werkwijze door externe partijen, evenals op de beperkingen volgend uit de privacywetgeving voor lokale opdrachten voor analyses. De NCTV zal in de advisering naar gemeenten de wettelijke kaders nadrukkelijker onderwerp maken van gesprek. Het proces van de toekenning van de Versterkingsgelden voor 2022 is hierop aangescherpt.

Vraag 44

Bent u bereid alle rapporten, die zijn voortgevloeid uit de onderzoeken naar islamitische organisaties, te openbaren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 44

Gemeenten zijn de opdrachtgever van de krachtenveldanalyses en NTA is de opsteller van de analyses. Het is niet aan mij om de rapporten te openbaren. Er is bij een aantal gemeenten en de NCTV een WOB-verzoek ingediend. Ik kan niet vooruitlopen op de beschikking hierop.

Vraag 45

Bent u bekend met het feit dat de werkgroep van de NCTV in 2017 advies heeft gegeven aan gemeenten over de risico's van het inzetten van externe adviesbureaus (NTA) door gemeenten? Kunt u toelichten welk advies de NCTV heeft gegeven met betrekking tot het inzetten van de externe adviesbureaus (NTA)?

Antwoord 45

Zoals u kunt lezen in de nota's die openbaar zijn gemaakt bij het versturen van de brief aan de Kamer over de berichtgeving in de NRC, is besloten om NCTV medewerkers te instrueren niet langer bepaalde experts (waaronder NTA) aan te raden aan gemeenten, omdat het onwenselijk werd geacht dat er een exclusieve partner van de overheid zou bestaan (geen zogenaamde «*preferred partner*»). Voorts werd besloten om bij de toekenning van de Versterkingsgelden de navolgende uitdrukkelijke voorwaarde te stellen: «Bij het inhuren van en samenwerken met externe partijen dienen deze partijen hun werkzaamheden conform geldende wet- en regelgeving uit te voeren».

Vraag 46

Bent u bekend met het feit dat gemeenten ontkenden dat de NTA voor hen undercover onderzoek heeft gedaan in de islamitische gemeenschappen in hun stad? Zo nee, wat vindt u hiervan?

Antwoord 46

Ja, hier ben ik bekend mee. Omdat de precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA, kan ik geen uitspraken doen over de vraag of er onrechtmatige onderzoeksmethodieken hebben plaatsgevonden.

Vraag 47

Kunt u een overzicht geven hoeveel medewerkers van de NTA in welke gemeenten actief onderzoek aan het uitvoeren waren in de islamitische gemeenschap?

Antwoord 47

Omdat de precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA, kan ik geen uitspraken doen over de vraag hoeveel medewerkers er zijn ingezet.

Vraag 48

Voor welke andere doeleinden wordt het onderzoeksbureau NTA ingezet bij gemeenten? Kunt u hiervan een overzicht geven?

Antwoord 48

Gemeenten hebben NTA ingehuurd voor bijvoorbeeld trainingen, advies of analyses. NTA is een particulier advies- en onderzoeksbureau dat opdrachten uitvoert voor verschillende partners in het sociale en veiligheidsdomein. NTA beschikt over specialistische kennis die nodig en schaars is.

Vraag 49

Bij hoeveel en welke andere gemeenten is de NTA momenteel in opdracht voor undercover onderzoek?

Antwoord 49

De precieze afspraken over de uitvoering en oplevering van de krachtenveldanalyses zijn gemaakt zijn tussen gemeenten en NTA. In het kader van de versterkingsgelden die in 2020 door gemeenten zijn aangevraagd voor het jaar 2021 kan ik mededelen dat er vier aanvragen gehonoreerd zijn voor de uitvoering van krachtenveldanalyses. In de toekenningsbrief van deze gelden aan gemeenten die eind 2020 verstuurd zijn, staat opgenomen dat bij het inhuren van en samenwerken met externe partijen deze partijen hun werkzaamheden conform geldende wet- en regelgeving dienen uit te voeren.

Vraag 50

Bent u bekend of andere gemeenten, naast Utrecht, bewust hebben aangegeven niet met het onderzoek van de NTA mee te werken omdat het boven de bevoegdheid van de burgermeester staat?

Antwoord 50

Nee, daar ben ik niet bekend mee.

Vraag 51

Waarom zijn de rapporten naar aanleiding van de onderzoeken naar de islamitische gemeenschap in opdracht van de gemeente bij de NTA, doorgestuurd naar de NCTV?

Antwoord 51

De NCTV heeft de afgelopen jaren niet standaard krachtenveldanalyses ontvangen die in opdracht van gemeenten zijn uitgevoerd. Zoals toegelicht in mijn brief van 26 oktober jl. blijkt uit naslag naar aanleiding van de recente berichtgeving dat medewerkers van de NCTV de afgelopen jaren in ieder geval acht krachtenveldanalyses en enkele vergelijkbare analyses hebben

ontvangen.⁹ De naslag levert op dat deze analyses enkel gebruikt zijn voor beleidsmatige ondersteuning bij de verdere lokale aanpak in de betreffende gemeente. De krachtenveldanalyses zijn, voor zover thans uit grondig onderzoek naar voren komt, niet gebruikt ten behoeve van het opstellen van analyseproducten van de NTCV. Deze krachtenveldanalyses zijn verwijderd uit het primaire proces, mede in het licht van het lopende traject van de grondslagen van de verwerking van persoonsgegevens door de NCTV.

⁹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2021/22, 30 821, nr. 155.